

ЩОДО ГАРАНТІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ І ЗАХИСТУ ПРАВА НА БЕЗПЕКУ ПРАЦІ СУДДІВ

Реалізація та захист права на безпеку праці працюючих в будь-якій країні досягається створенням системи певних гарантій: необхідних суспільних умов, доповнених спеціальними юридичними засобами забезпечення здійснення зазначеного права. Гарантії реалізації та захисту права на безпечні і здорові умови праці в Україні безумовно існують і для суддів, бо ці гарантії є невід'ємною частиною незалежності та безсторонності суддівської діяльності. У правовій науці під юридичними гарантіями прав і свобод людини та громадянина розуміють правові норми та інститути, що забезпечують можливість безперешкодного здійснення прав особи, їх охорону, а в разі протиправних посягань – захист і поновлення юридичної гарантії, встановленої Конституцією та іншими законами України [1, с. 555]. Дослідження будь – яких гарантій доцільно проводити за теоретично обґрунтованою системою класифікації. Однією із таких є класифікація, що базується на нетрадиційному функціонально – процесуальному підході [2, с. 120], за яким, на наш погляд, слід систематизувати юридичні гарантії реалізації та захисту права суддів на безпечні і здорові умови праці.

З урахуванням вищевикладеного, система юридичних гарантій реалізації та захисту права суддів на безпечні і здорові умови праці на підставі функціонально – процесуального підходу складається із двох окремих видів цих гарантій, зокрема: а) регулятивні гарантії, які у свою чергу диференціюються на різновиди: організаційно – розпорядчі, контрольно – виконавчі, превентивно – обмежувальні, процесуально – правові; б) охоронювальні – забезпечувальні гарантії (захисні або, інакше кажучи, «гарантії гарантій»).

До організаційно – розпорядчих гарантій забезпечення здійснення права на безпечні і здорові умови праці судді, на нашу думку, можна віднести закріплені чинним законодавством обов'язки роботодавця здійснити: а) забезпечення за рахунок коштів Державного бюджету України суддів спеціальним одягом – мантиєю та нагрудним знаком (ч. 2 ст. 139 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»), у необхідних випадках зброєю, засобами індивідуального захисту і сповіщенням про небезпеку (ст. 5 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів»); в) виконання функцій щодо державного забезпечення особистої безпеки суддів та членів їхніх сімей

співробітниками Служби судової охорони (ст. 160 Закону України «Про судоустрій і статус суддів») й ін.

До контрольно – виконавчих гарантій забезпечення здійснення права на безпечні і здорові умови праці суддів, на нашу думку, слід віднести такі, як: а) здійснення державного нагляду та контролю за додержанням вимог законодавства у сфері безпеки, гігієни праці та виробничого середовища суддів органами Держпраці (ст. 260 КЗпП України), Державною судовою адміністрацією, яка безпосередньо контролює діяльність Служби судової охорони (ст. 152 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»); б) додержання роботодавцем вимог із безпеки, гігієни праці та виробничого середовища при проектуванні, будівництві та реконструкції підприємств, об'єктів та засобів виробництва, створення безпечних і комфортних умов для суддів шляхом підтримання приміщення суду в стані, придатному для належного його функціонування (п. 14 Типового положення про апарат суду від 08.02.2019 № 131).

До превентивно – обмежувальних гарантій реалізації та захисту права на безпечні і здорові умови праці, на нашу думку, відносяться, зокрема, вимоги щодо: припинення роботи суду за рішенням Вищої ради правосуддя, що ухвалюється за поданням Голови Верховного Суду у зв'язку зі стихійним лихом, військовими діями, заходами щодо боротьби з тероризмом або іншими надзвичайними обставинами (ст. 147 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»):

Процесуально – правові гарантії реалізації та захисту права на безпечні і здорові умови праці передбачають юридичну можливість і порядок звернення за захистом у органи Держпраці (ст. 260 КЗпП України), Державної судової адміністрації (ст. 157 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»), в комісію по трудовим спорам, до суду (ст. 221 КЗпП України).

Другий вид системи гарантій реалізації та захисту права на безпечні і здорові умови праці – охоронювально - забезпечувальні – реалізується шляхом притягнення порушників права на безпеку праці суддів до дисциплінарної, матеріальної адміністративної, кримінальної відповідальності. Відповідно до ст. 141 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» вчинені у зв'язку зі службовою діяльністю судді посягання на його життя і здоров'я, знищення чи пошкодження його майна, погроза вбивством, насильством чи пошкодженням майна судді, образа чиклеп на нього, а також посягання на життя і здоров'я членів його сім'ї (батьків, дружини, чоловіка, дітей), погроза їм вбивством, пошкодженням майна мають наслідком відповідальність, установлену законом.

Проаналізована система гарантій не є ще достатньо ефективною, адже чинна нормативно-правова база щодо питань безпеки праці судів потребує

подальшого вдосконалення. Зокрема, важливою регулятивною гарантією безпеки праці суддів у недалекому майбутньому буде створення ефективної системи звітування про загрози, оцінки ризиків, процедури реагування та вжиття заходів в сфері безпеки суддів шляхом прийняття відповідних змін до чинного законодавства. На підставі такої системи буде відбуватися планування необхідних ресурсів роботодавцем в сфері безпеки праці. Окрім необхідності подальшого правового врегулювання цих та інших питань в сфері безпеки праці судді, потребує уваги й питання гарантій особливих заходів безпеки на території Луганської та Донецької областей, дій суддів і заходів безпеки в умовах можливого збройного конфлікту.

Таким чином, запропонована автором класифікація гарантій реалізації та захисту права на безпечні і здорові умови праці суддів дозволяє дослідити механізм динаміки функціонального забезпечення здійснення права на безпеку праці зазначених працівників, а також виявити нові правові важелі як на стадії реалізації, так і на стадії захисту зазначеного права.

Література

1. Юридична енциклопедія: в 6-ти т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко та ін. Київ: «Укр. Енциклопедія», 1998. Т. 1: А-Г. 672 с.

2. Амелічева Л. П. Проблеми реалізації та захисту права громадян на безпечні та здорові умови праці як об'єкта національної безпеки. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. № 8. С. 119-123.

3. Важливим елементом безпеки суддів є створення ефективної системи звітування про загрози. Управління інформації та забезпечення комунікаційної діяльності Вищої ради правосуддя. 30.01.2020. URL: <https://goo-gl.su/DXwNfcQ0>.

УДК 349.3(043.2)

Тищенко О. В., д.ю.н., професор,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСІБ З ПСИХІЧНИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ: ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ

В Статуті Всесвітньої організації охорони здоров'я, прийнятому 22.07.1946 р., записано, що здоров'я є станом повного фізичного, душевного і соціального благополуччя, а не тільки відсутністю хвороб і фізичних дефектів. Здоров'я всіх народів є основним фактором у досягненні миру і безпеки... [1].

Як свідчить статистика, наразі в Україні 1,7 млн жителів, а це понад